

»I tako nam ova konačna finalizacija boli daje najbolji uvid u neku opravdanost njene egzistencije« (22). Providnost Božja pripušta boli, da iz njih izvuče veće koristi. Bog je otac. I pravednici trpe, možda i više od grešnika. Ništa nema bez Boga, tako mi boli. Ali najčešći i najadekvatniji izvor čovječjih boli jest zloća čovjekove volje. Problem bola je misterij. Krist nam ga rješava. Ali njegovo kompletno rješenje može se vidjeti tek u svjetlu vječnosti. U trećoj skupini refleksija, »na izvorima«, autor iznosi kako je izvor boli sam čovjek, njegova ograničenost, prolaznost, propadljivost. Prvo počelo bola jest iskonski grijeh. Ali dolazi otkupljenje i »bol-kazna pretvara se u bol-spasenja« (36). Neposredni pak krivac jest pojedinac. I priroda, prirodni zakoni jesu također izvori bola. Pa zakon solidarnosti, lančanog sustava, međuovisnosti i međuuzročnosti, nasljeđivanja itd. U četvrtom nizu, »vrijednost boli«, vidimo da Krist posvećuje bol. Ona sad postaje izvor sreće, života, vječnosti. Bol prosvjetljuje, opamećuje, odgaja, oplemenjuje, stvara velikane. Onda, u petome dijelu, govori se o »Čovjeku boli«. Krist je sa svojom boli sublimirao bol. »Bol će ući u plan otkupljenja kao od vječnosti predodređena komponenta u poslu čovječjeg spasenja... Ona postaje kao neka sakramentalna snaga. Djelotvorna snaga upravo zbog toga što je Krist nju uzeo kao element u poslu otkupljenja« (57). Tri posljednje skupine govora, »u svjetlu vjere«, »preobrazba boli« i »u školi boli«, više su praktične. Kao što iz svemira »čitamo Boga«, slično ga upoznajemo i u patnjama. »Providnost se služi i ovim ciljem: preko boli spriječiti da se duša ne izgubi« (74). Boli imaju pravu i vječnu vrijednost gledane u perspektivi zagrobnog života. One postaju sredstvo spasenja.

Djelo profesora Kuničića nisu gotove propovijedi koje bi se samo naučile i tako izgovorile. To ne bi ni vrijedilo. To su više refleksije kako i stoji u podnaslovu. Autor pruža materijal te ostavlja propovjedniku da ga prokuha, usvoji i dade kao svoj. Zato su ovi govori pisani sažebim, lapidarnim stilom, često nedorečenim, katkada teškim. Tu će propovjednik naći mnoštvo ideja, tema, obilje citata, puno poslovića, manje primjera. Po više govora može se spojiti u jednu cjelinu. Dakle pisac ostavlja velik prostor za osobni propovjednikov rad iza kojeg će on nečujno nestati. Govori su zgodni za niz propovijedi o problemu boli, kako autor i želi. Korisno će poslužiti za korizmu, Veliki Petar, blagdan Sv. Križa i slično.

Stoga od srca zahvaljujemo autoru na ovom zbilja dragocjenom djelu nadajući se da to nije njegova zadnja riječ ni na homiletskom polju već da će nas opet obdariti svojim bogatim iskustvom, dubokim teološkim znanjem — plodovima svoga uma i srca.

MONOGRAFIJA VIŠKOG SAMOSTANA

(Dr o. Marin Oreb, *Moj mali samostan, Split, 1971*)

Zdeslav Zorić

Nedavno je izašla iz tiska mala monografija o samostanu Male braće konventualaca sv. Jeronima na Prirovu u Visu. Autor je dr Marin Oreb, konventualac.

Samostan sv. Jeronima na Prirovu u Visu zapravo je gostinjac u kojemu žive najčešće samo dva redovnika; osnovan je negdje koncem XV ili početkom XVI stoljeća u doba intenzivnog prodiranja Turaka u ove krajeve.

Koliko god nam se činilo da je bilo lako prihvatiti se ovoga posla, tj. pisanja monografije o viškome samostanu, ipak je, očito je, trebalo uložiti dosta truda da bi djelo ugledalo svjetlo dana.

Pisac se obilno služio arhivskom građom i na njoj temeljio svoj rad i svoje djelo. Ali je u tom pogledu imao dosta poteškoća. Ovaj mali samostan, na-

ime, nije uvijek vodio sve samostanske knjige, pa mu je tako nedostajala knjiga o vizitacijama. Uza sva nastojanja, autor nije mogao ustanoviti točnu godinu osnutka samostana, već samo njegov prvi spomen u jednoj darovnici iz 1520. godine. Osim toga, mnogo je arhivske građe tijekom vremena nestalo, osobito u doba francuske okupacije početkom XIX stoljeća, pa je i to stvaralo određene poteškoće.

Autor je ovo svoje djelo podijelio u nekoliko poglavlja. U prvom poglavlju daje kratki prikaz povijesti Visa, koji je uglavnom dobar, ali se može primijetiti da nije dovoljno jasan kad kaže: »Budući da je Issa pomagala Hvaranima protiv Teute, zaposjedne ga ova vojskom. Rimljani ga oslobode, ali i podvrgnu svojoj vlasti. Viški poslanik Klempor moli za pomoć.« »Višani postaju rimski građani: „Issa civium Romanorum“.«

Stječe se, naime, dojam da je ilirska kraljica Teuta osvojila Issu, a Rimljani je oslobodili i podvrgli svojoj vlasti, prema tomu da je Issa tada izgubila svoju samostalnost. Teuta, međutim, nikada nije osvojila Issu; ona ju je opsjedala i opsada je uz pomoć Rimljana odbijena. Poslije toga Issa je još dugo živjela kao samostalna država, saveznica Rima. Ona će, mnogo godina poslije toga, tek u doba Cezara izgubiti svoju samostalnost.

Pisac dalje u ovoj knjižici obrađuje sam samostan sv. Jeronima, te na osnovu dokumenata pretpostavlja da je nastao potkraj XV ili početkom XVI stoljeća. Kad su Mala braća konventualci došli na poluotočić Prirovo, zatekli su tamo ruševine rimskog teatra i vjerojatno malu crkvicu sv. Jere, po kojoj je ovaj mali samostan dobio i ime. Mala su braća tijekom godina, svojim marljivim radom, na ostacima rimskog teatra sagradili samostansku zgradu, a malo podalje crkvu srednje veličine koju su obogatili raznim umjetninama. U početku XVIII stoljeća, nedaleko samostanske zgrade podigli su lijepi barokni zvonik.

U ovoj monografiji je također zorno opisan život redovnika, njihova povezanost s narodom i gospodarska podloga samostana. U samostanskoj su crkvi, uz privolu redovnika, neke više bratovštine imale svoja sjedišta, pa je time povezanost s narodom još više dolazila do izražaja.

Pisac je ispravno prikazao i prosvjetiteljski rad redovnika ovog samostana, koji su vršili na opismenjivanju više mladeži i u doba dok još u Visu nije bilo škole. U knjizi je, osim toga, iznesen karitativni i socijalni rad redovnika, kao na primjer njegovanje bolesnika za vrijeme epidemije, pružanje konačišta strancima i drugo.

Prikazan je također i rad redovnika na kulturnom polju. Doznajemo tako za marni rad i kulturnu baštinu ovog malog viškog samostana. Redovnici su u svom samostanu osnovali malu muzejsku zbirku u kojoj, uz sakralnu umjetnost, čuvaju predmete iz antikne Isse, te razne predmete i potrebštine viških težaka i ribara iz prošlosti. Tu je i mala biblioteka s vrijednim izdanjima iz minulih stoljeća.

Autor dalje navodi kronologiju gvardijana ovoga samostana i redovnika koji potječu iz mjesta Visa. K tome se još osvrće na život i rad značajnijih redovnika ovoga samostana. Ta mala galerija likova mnogo nam govori o redovničkom životu i o našim prilikama uopće. Dok je otac Bonaventura Lukšić, sav utonuo u religioznu mistiku, provodio asketski život, otac Ferdinando Re (Rega), Šibenčanin, pravi je predstavnik bonvivana i veseljaka iz sredine XVIII stoljeća, mnogo omiljen u narodu. Iako Franjo Jakov Pritić, Ninjanin, hvarski biskup, nije nikada bio redovnik samostana sv. Jeronima, mnogo je zaslužan za otok Vis. On je, naime, kao hvarski biskup rado odobrio gradnju prekrasne crkve Gospe Gusarice u Komiži i župne crkve Gospe od Spilica u Visu, a vjerojatno i samog samostana sv. Jeronima. Stoga je opravdano uvršten među redovnike, to više što je Pritić bio konventualac iste provincije.

U svakom slučaju, ovo malo djelo vrijedno je svake pohvale; trud se isplatio. Drago nam je da viški samostan-gostinjac ima svoju monografiju. Neka ona posluži kao primjer i poticaj onome tko se bude prihvatio posla na obradi triju opatija: Sv. Nikole u Komiži, Sv. Silvestra na Biševu i Sv. Andrije na Svecu.